

Datum
2016-05-23

Vår referens
FB

Diarienummer
Dnr 28247-2016

Försäkringskassan

Remissvar

Nya föreskrifter om assistansersättning

Vårdföretagarna är en arbetsgivar- och branschorganisation som bland annat företräder ca 250 små, medelstora och stora privata assistansföretag i hela Sverige. Vi har tagit del av Försäkringskassans förslag till författningssamling och tillhörande konsekvensutredning och vill härmed lämna följande synpunkter på ovanstående remiss.

Tidpunkter för utbetalning av assistansersättningen

För att säkerställa rimliga arbetsförutsättningar för företagen oavsett storlek och bolagsform, anser Vårdföretagarna att författningssamlingen bör kompletteras med föreskrifter om tidpunkter för utbetalning av assistansersättning. Som det är idag finns inga garantier för när redovisad tid senast ska utbetalas. Ur företagets perspektiv behövs en ökad förutsägbarhet kring tidpunkten för utbetalning i och med införandet av efterskottsutbetalning. I tidigare system med förskottsutbetalning har det varit någorlunda hanterbart för de flesta företag om ersättningen inte utbetalats enligt Försäkringskassans ambition. I det nya systemet med efterskottsutbetalning blir det avsevärt mer sårbart och risken för att företagen inte klarar att betala ut lönen till medarbetarna i tid ökar avsevärt om utbetalning inte sker enligt förväntan. Denna risk kan minimeras genom att Försäkringskassan inför garanterade tidpunkter för utbetalning av assistansersättning.

Försäkringskassan har vid Assistansrådet meddelat att utbetalning av assistansersättning kommer att ske vid två tillfällen månatligen, den 5e samt 20e varje månad, detta bör framgå ur föreskrifterna för att säkerställa förutsägbarheten. Utan givna datum är det oklart vad som gäller.

Det måste också finnas förutsättningar för företag som kan, vill och behöver färdigställa samtliga underlag den första vardagen i månaden efter den månad som assistansen har utförts att sända in dem. Detta så att Försäkringskassan kan betala ut ersättningen den tjugonde i samma månad. Med nuvarande rutiner hos Försäkringskassan och Postens avisering om två dagars leveranstid för A-post

behöver rimligheten i att använda den femte som brytdatum för inkomna handlingar omvärderas.

De datum som används bör också förtydligas med angivande om vad som händer om angivet datum infaller på en helgdag.

Utifrån detta resonemang föreslår Vårdföretagarna att författningssamlingen kompletteras med följande lydelse:

Bestämmelser när utbetalning sker i förskott

Tidpunkter för utbetalning

Under förutsättning att handlingarna som avses i 5 och 6 §§ är kompletta och att de krav som framgår av 3 och 7-9 §§ är uppfyllda gäller följande tidpunkter för utbetalning av assistansersättning.

Assistansersättningen utbetalas månadsvis preliminärt i förskott den tjugonde eller vardagen närmast före den tjugonde i den månad som assistansen har utförs.

Om handlingar som avses i 5 och 6 §§ inkommer till Försäkringskassan senast den sjunde eller vardagen närmast efter den sjunde i månaden sker de regleringar som framgår av 15-17 §§ den tjugonde eller vardagen närmast före den tjugonde i samma månad.

Bestämmelser när utbetalning sker i efterskott

Tidpunkter för utbetalning

Under förutsättning att handlingarna som avses i 5 och 6 §§ är kompletta och att de krav som framgår av 3 och 7-9 §§ är uppfyllda gäller följande tidpunkter för utbetalning av assistansersättning.

Om handlingar som avses i 5 och 6 §§ inkommer till Försäkringskassan senast den sjunde eller vardagen närmast efter den sjunde i månaden sker utbetalning av assistansersättning den tjugonde eller vardagen närmast före den tjugonde i samma månad.

Om handlingar som avses i 5 och 6 §§ inkommer till Försäkringskassan senast den tjugonde eller vardagen närmast efter den tjugonde i månaden sker utbetalning av assistansersättning den sjunde eller vardagen närmast före den sjunde i månaden efter den månad då handlingarna inkom.

Notering: I detta sammanhang bör Försäkringskassan införa tydliga rutiner för när en handling som avses i 3, 5, 6 och 7 §§ anses inkommen, hur ankomststämpling av handlingar skall ske och göra det möjligt för företagen att kontrollera att och vid vilken tidpunkt samtliga handlingar kommit in till Försäkringskassan.

Begäran om utbetalning till annan än den försäkrade

Försäkringskassan föreslår i 3 § sista stycket att "begäran om att assistansersättning ska betalas ut till ny betalningsmottagare ska ha kommit in till Försäkringskassan senast den femtonde i månaden före den månad då assistansen lämnas". Utifrån det antar Vårdföretagarna att det kommer fungera som tidigare, dvs att ersättningen betalas ut till tidigare anordnare om begäran om ny betalningsmottagare inkommer efter angiven tidpunkt. Då kvarstår i praktiken samma risk för att ersättningen betalas ut till "fel" anordnare om den ersättningsberättigade inte hinner sända in begäran i tid.

Här bör det därför tydligare framgå vad som händer om begäran inkommer senare än angivet. Vårdföretagarna föreslår ett tillägg med "för att föreskrivna tidpunkter för utbetalning ska garanteras".

I samband med förskottsutbetalning skulle en sådan lydelse ge Försäkringskassan handlingsutrymme att helt stoppa utbetalningen av den försäkrades ersättning i avvaktan på utredning av inkomna underlag, om de inkommer efter den femtonde i månaden före den månad då assistansen lämnas. På detta sätt skulle Försäkringskassan verkligen kunna öka kontrollen av att ersättningen utbetalas till "rätt" mottagare och hinna säkra att den nya mottagaren dessutom är seriös. Om det sedan visar sig att Försäkringskassan hinner utreda saken före ordinarie brytdatum finns det inget som hindrar att myndigheten betalar ut ersättningen till den nya anordnaren enlighet med ordinarie tidplan.

Motsvarande bör gälla i samband med efterskottsutbetalning. Däremot bör tidpunkten för när en sådan begäran senast skall vara Försäkringskassan tillhanda flyttas fram till den femtonde i den månad då assistansen lämnas. Detta grundar sig på att det i praktiken måste vara möjligt för en assistansberättigad att underteckna ett skriftligt avtal med anordnaren så sent som den sista dagen i månaden före den månad som assistansen ska utföras utan att den första utbetalningen till den nya anordnaren ska fördröjas. Förhandlingar med flera olika anordnare måste kunna pågå fram till dess även om avtalet med tidigare anordnare är uppsagt i enlighet med avtal. Om avtal tecknas med en ny anordnare den sista dagen i månaden före den månad som assistansen ska utföras torde det vara rimligt och möjligt för den försäkrade att se till att Försäkringskassan har handlingarna på sitt bord femton dagar senare.

Notering: I detta sammanhang skulle Försäkringskassan kunna verka för ökad seriositet i branschen. Genom att ålägga den försäkrade att i samband med begäran om utbetalning till ny mottagare även lämna försäkringen om att avtalet med tidigare anordnare är uppsagt i enlighet med avtalade villkor. Om så inte är fallet måste denne uppge orsaken till att det inte är gjort. På detta sätt skulle Försäkringskassan kunna säkerställa och medverka till att ersättningen faktiskt utbetalas till "rätt" anordnare.

Räkning

Skrivningen i 6 § att "Räkningen ska undertecknas av den som får assistans" skiljer sig visserligen inte från 13 § i RFFS 1993:24, men då man nu ändå skriver om hela författningssamlingen anser Vårdföretagarna att skrivningen kompletteras med information om vad som gäller när den försäkrade själv är förhindrad att skriva under samt att paragrafen möjliggör för vårdnadshavare och god man att underteckna räkning.

Handlingar som krävs för utbetalning av assistansersättning för assistans som utförs före beslut om assistansersättning

7 § motsvarar 13 § första och andra styckena i RFFS 1993:24. Utöver det har förtydligats att handlingar ska lämnas in även för redan anställda assistenter i de fall de utökar sin sysselsättningsgrad, på grund av att mer assistans lämnas i avvaktan på beslut med anledning av ansökan om fler timmar. Vårdföretagarna ifrågasätter detta förtydligande och menar att det kommer skapa onödig administration. Om handlingar är inlämnade sedan tidigare finns ingen anledning att lämna in dem på nytt. Vi anser vidare att Försäkringskassan inte ska ha synpunkter på hur anställningsavtalen utformas. Om den anställde arbetar mer än vad som avtalats är det en angelägenhet mellan den anställde och arbetsgivaren så tillvida arbetstiden ryms inom regelverket i ATL och kollektivavtal. Det sistnämnda kan Försäkringskassan säkerställa genom inhämtande av assistentens tidsredovisning.

Tidpunkter för när handlingar ska ges in

Här föreslår Vårdföretagarna – i linje med vår inledande synpunkt om tidpunkter för utbetalning av assistansersättningen – att "den femte" i båda meningarna byts ut mot "den sjunde eller vardagen närmast efter den sjunde".

Det bör också förtydligas att ersättningen inte helt och hållet uteblir om handlingarna inte inkommer i tid. Detta framgår i och för sig av konsekvensutredningen men eftersom frågan är så avgörande för såväl den

ersättningsberättigades som företagarens trygghet bör det även framgå i föreskriften att ersättningen inte kommer att nekas.

Det vore dessutom önskvärt om det kunde förtydligas hur tidpunkten för utbetalning, framförallt i samband med förskottsutbetalning, påverkas i detta scenario.

Uppgifter på räkningen

Vårdföretagarna anser att det föreligger en överhängande risk att all Ob-ersättning för en specifik månad inte kommer att rymmas i det beviljade timbeloppet för den aktuella månaden i det fall en försäkrad har förhöjd ersättning. Om alla kostnader ska avse den månad för vilken ersättning begärs, finns också en risk att den försäkrade begränsas i sin rätt att leva som andra i form av varierande omkostnader för personliga assistenter och att det uppstår svårigheter att få täckning för assistenternas deltagande i nödvändiga utbildningar. Det kan undvikas genom att göra det möjligt för en försäkrad med förhöjt timbelopp att förskjuta kostnader för en månad till en annan månad. Detta bör vara möjligt så länge kostnaden avser samma beviljandeperiod (dvs den period som gäller för slutavräkning av den försäkrades beviljade tid), något som inte torde vara något större problem för Försäkringskassan att hantera. Däremot skulle det bidra till bibehållna arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga och övriga villkor för företagen i branschen. En sådan förändring skulle också bidra till att försäkrade med behov av förhöjt timbelopp skulle bibehålla samma möjligheter att leva som andra och välja den assistansanordnare som han eller hon önskar. Först då skulle likvärdiga förutsättningar gälla för försäkrade som beviljats förhöjt timbelopp oavsett om utbetalning ska ske i efterskott eller om utbetalning i förskott medgetts.

Vårdföretagarna föreslår därför följande förändring av 3 punkten i 10 §:

”3. en försäkrad som beviljats assistansersättning med ett högre timbelopp enligt 51 kap. 11 § andra stycket socialförsäkringsbalken redovisa uppgifter om samtliga kostnader för lämnad assistans under den månad för vilken ersättning begärs. Om samtliga kostnader inte ryms inom beviljat belopp för aktuell månad kan den försäkrade välja att redovisa överskridande kostnader på en framtida månad under samma beräkningsperiod. Detsamma gäller en försäkrad som har ansökt om högre timbelopp för tid före beslut och beslut ännu inte har fattats.”

Begränsning av antalet timmar

I föreskriften föreslår Försäkringskassan i sista stycket att den sista redovisningen ska ske på fastställd blankett (FK3095). I konsekvensutredningen skriver Försäkringskassan att detta ska göras av den försäkrade eller dödsboet i det fall

assistansen upphört till följd av dödsfall. Vårdföretagarna menar att det kan vara svårt att få tag i delägarna i ett dödsbo. Det kan också hända att de inte vill underteckna räkningen med motiveringen att de inte haft koll på om och i vilken omfattning assistans verkligen har utförts. Vårdföretagarna utgår ifrån att Försäkringskassan valt att inte nämna dödsboet så tydligt i föreskriften för att handläggaren vid behov ska kunna anvisa annan lämplig företrädare att underteckna blankett FK 3095. För att förebygga problematiska situationer förespråkar Vårdföretagarna dock att detta förtydligas i föreskriften.

Försäkringskassan anger vidare att om föregående tidrapport inte kommit in, kan efterföljande inte betalas ut. Vid byte av anordnare blir den försäkrade då mycket beroende av sin gamla anordnares samarbetsvilja. Här kan det givetvis uppstå stora problem om den gamla anordnaren inte samarbetar. Vi ser gärna att Försäkringskassan beaktar de svårigheter som den försäkrade kommer att stå inför. Vi föreslår därför att om tidrapporter från den tidigare anordnaren inte inkommit till den sjunde i andra månaden efter den månad som timmarna avser, skall Försäkringskassan räkna med att den tidigare anordnaren maximalt kan rapportera beslutad tid för aktuell månad. Om det senare visar sig att tidrapporter kommer in från den tidigare anordnaren och de omfattar fler timmar, begränsas Försäkringskassans utbetalning till beslutad tid för aktuell månad. På det sättet ger man den försäkrade möjlighet till en bra start hos den nya anordnaren.

Övriga upplysningar

Vi ställer oss mycket frågande till följande formulering under förslagets effekter för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller övriga villkor:

”Förslaget till ny föreskrift, vilket bör skiljas från själva övergången till efterskottsutbetalning, bedöms inte få en negativ effekt av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller övriga villkor.”

Vårdföretagarna är förvånade över hur Försäkringskassan kan dra denna slutsats, trots alla diskussioner i Assistansrådet samt inlämnade skrivelser som både anordnar- och brukarrepresentanter skickat in med redogörelse för de allvarliga konsekvenserna för kunder, personliga assistenter och anordnare. Det är just de assistansberättigade som kommer att drabbas hårdast. Det är mycket angeläget att Försäkringskassan beaktar de allvarliga konsekvenser som införandet av efterskottsutbetalning kommer medföra, genom att redogöra för detta i konsekvensbeskrivningen. Att inte ta upp problemen skulle visa på en nonchalans och att helt bortse från branschens åsikter skulle visa på mycket bristande förståelse för hur assistansen fungerar. För att säkerställa att Försäkringskassan mottagit de konsekvenser som vi tidigare påtalat kommer här en kort sammanfattning samt konsekvensanalysen i sin helhet bifogad.

Konsekvenser av förändrad rutin som beskrevs för Försäkringskassan redan januari 2013.

Osäkerhet för brukarna

- Nuvarande rutin med förskottsutbetalning skapar stabilitet och förutsägbarhet för brukaren (den assistansberättigade). Det är en trygghet för brukaren att assistansersättningen finns att nyttja utifrån Försäkringskassans beslut och brukarens behov under kommande månad. En efterskottsutbetalning skulle innebära en osäkerhet för brukaren, eftersom Försäkringskassans handläggare i efterhand ska besluta om brukaren är ersättningsberättigad för de timmar som inrapporterats. Det kan också dröja med efterskottsutbetalningen om Försäkringskassans granskning av redovisade timmar tar längre tid än planerat. Detta skulle skapa en enorm oro och ekonomisk osäkerhet för de assistansberättigade.

Begränsar möjligheter för nyföretagande, mångfald och valfrihet

- En förändrad utbetalningsrutin skulle få kraftigt negativa effekter på assistansanordnarnas (dvs. kommuner, företag och kooperativ) rörelsekapitalbindning, som skulle öka dramatiskt. Detta skulle begränsa möjligheterna att starta nya företag eller kooperativ och skulle slå hårt framförallt mot mindre assistansanordnare med svag ekonomi. Få företag har en sådan ekonomisk styrka att de med eget kapital kan finansiera minst en månads löneutbetalning och övriga kostnader, däribland skatter. Företagen skulle tvingas söka lån hos banker för att klara sina betalningar. Att anpassa sig till en förändrad likvidplanering är en stor process för de allra flesta företag och implementering av nya rutiner skulle riskera att försätta många företag i betalningssvårigheter med i värsta fall obestånd som konsekvens. Detta skulle på sikt innebära en begränsad mångfald och reducerade valmöjligheter för brukarna.
- Det kommer vara omöjligt för en assistansberättigad att bli egen arbetsgivare eller driva ett kooperativt bolag för sin egen personliga assistans. Den kostnad för löner och arbetsgivaravgifter som uppstår kommer inte kunna täckas av eget kapital. Det är skillnad mellan personer som startar företag i allmänhet och enskilda som startar företag för sin personliga assistans då det redan från starten kräver att flera personer är anställda. Det går inte att vänta med anställningar tills företaget har samlat på sig tillräckligt kapital utan anställda måste finnas direkt när verksamheten börjar. Att ta banklån eller checkkrediter för att kunna klara likviditeten är oftast inte ett alternativ då de flesta assistansberättigade har för låg inkomst eller för dåliga säkerheter för att bli accepterade som låntagare. För den som driver assistansen i egen regi, egen arbetsgivare, skulle efterskottsbetalning vara förödande. Genomförande av förslaget kommer att utesluta egna arbetsgivare från marknaden vilket är i strid med reformens grundintentioner vad avser valfrihet, konkurrensmässig tveksamt och samtidigt diskriminerande mot gruppen.

Förutsägbarhet

- Förutsägbarhet är också viktigt ur ett företagsperspektiv. För en arbetsgivare är det nödvändigt att – som idag - få assistansersättningen vid en i förväg överenskommen tidpunkt innan löneutbetalningen för att kunna planera och genomföra löneutbetalningarna till de personliga assistenterna. Om betalning sker först efter att Försäkringskassan godkänt betalningsunderlaget försvinner förutsägbarheten, då tidpunkten för utbetalningen kommer avgöras av Försäkringskassans handläggning och hantering av inrapporterad tid. För att försäkra sig mot denna osäkerhet tvingas företagen skaffa sig en rörelsekredit som inte bara motsvarar en månads löneutbetalning utan som måste ta höjd för att pengarna från Försäkringskassan kan komma senare än så. Rörelsekapitalbehovet skulle därmed bli mycket stort i förhållande till de allra flesta företags egenkapitalbas.

Anställningstryggheten riskeras

- Genom att de flesta företag inte har ekonomiska möjligheter att betala assistentlöner utan förskottsutbetalning av assistansersättningen, skulle en osäkerhet uppstå för de personliga assistenterna som skulle riskera att inte få sina löner i tid. Detta blir då inte bara ett arbetsgivar- och arbetstagarproblem utan ett samhällsproblem. Med denna typ av villkor kommer branschen knappast locka till sig duktiga personliga assistenter. Detta i sin tur gör att den enskildes säkerhet kommer att riskeras, missnöjda personliga assistenter utan lön kommer troligen inte stanna kvar på eller komma till arbetet.